

ЗАПОБІГАННЯ КРИМІНАЛЬНИМ ТА АДМІНІСТРАТИВНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ

УДК 343.3/.7

DOI <https://doi.org/10.32782/2709-9261-2025-4-16-18>

Авраменко Олексій Володимирович,

кандидат юридичних наук, професор,

професор кафедри кримінального права та кримінології

(Львівський державний університет внутрішніх справ, м. Львів)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6572-3627>

Гирич Олександр Сергійович,

аспірант кафедри кримінального права і кримінології факультету № 1

(Львівський державний університет внутрішніх справ, м. Львів)

ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-9032-6057>

ПОНЯТТЯ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ (ДОСВІД РЕСПУБЛІКИ ПОЛЬЩА)

Енергетична безпека країни є одним із найважливіших аспектів економіки та тісно пов'язана з її функціонуванням. Досягнення енергетичної безпеки є одним із ключових викликів, що постав нині як перед Україною, так і перед іншими державами. У зв'язку із цим видається доцільним проаналізувати понятійний апарат явища енергетичної безпеки, скориставшись досвідом іноземної держави (Республіка Польща). Встановлення чіткого та вичерпного складу елементів, що формують поняття «енергетична безпека», сприятиме не лише виявленню та групуванню приписів кримінального права, що здійснюють охорону у сфері енергетичної безпеки, а й удосконаленню їхнього змісту.

Ключові слова: енергетична безпека, іноземний досвід, кримінальне правопорушення, ознака, поняття.

Постановка проблеми. Гарантування належного рівня безпеки було головним завданням соціуму від появи людства. Перші серйозні роздуми про безпеку як необхідну умову існування громадськості, спроби створення її належної системи та моделі датуються ще античними часами. Платон, Сократ, Арістотель та інші грецькі філософи, що представляли широко визначену та зрозумілу еллінську культуру, мали особливий вплив на формування основоположників науки про безпеку. Філософи робили особливий акцент на повазі до етичних, моральних і правових норм як своєрідного щита,

що захищає окремих осіб і громаду загалом від небезпек внутрішніх конфліктів, а також конфліктів, що виникають унаслідок дій третіх сторін.

У Стародавньому Римі сучасне слово «безпека» було синонімом слова “securitas”, що походить від “sine cura”, що означає «без турботи». Останнє пов'язане з такими словами, як «опіка», «контроль», «нагляд». Інакше кажучи, піклуватися про когось суб'єктивно або про щось об'єктивно означає здійснювати контроль [1, с. 60]. У той час міркування безпеки охоплювали питання, пов'язані здебільшого з перебігом війни та миру. Відо-

мий оратор і філософ Цицерон писав про сутність миру, насильства та жорстокості, що є наслідками війни. Він виступав за досягнення стану безпеки шляхом ухвалення мирних рішень, заснованих на дотриманні усталених правил поведінки, отже, на компромісі та консенсусі.

З розвитком науки та техніки проблеми, пов'язані з гарантуванням безпеки, стосувалися вже не лише воєнних питань (хоча це залишається найважливішим визначальним фактором її рівня і в наш час), але також економічних, екологічних, енергетичних, міграційних, соціальних, культурних та інших питань. Безсумнівно, суть будь-якого з різновидів безпеки, передусім енергетичної безпеки, може досліджуватися представниками різних наук: гуманітарних, природничих, технічних, суспільних та інших. Однак предметом наукової роботи передбачено розгляд енергетичної безпеки з погляду юридичних наук. Тобто форми закріплення змісту поняття в нормативно-правових документах, а також позиція вчених щодо цього питання.

Така необхідність зумовлена реаліями сьогодення, коли негативні наслідки збройного вторгнення Росії в Україну не лише відчутні на території держави, де ведуться воєнні дії, а призводять до настання небезпечних ризиків глобального масштабу. Професор Гарвардського університету Меган О'Салліван зазначала, що сучасний світ є свідком найгіршої енергетичної кризи з 1970-х рр. [2, с. 74]. Дослідники енергетичної сфери підтримують думку вченої та застерігають, що наявний стан речей є лише початковою стадією енергетичної кризи, яка триватиме багато років і охопить не лише нафторесурси, а й такі джерела енергії, як газ і електрика.

Енергетична безпека є однією з головних сфер інтересів у політиці державної безпеки та суттєво впливає на вектор діяльності держави щодо міжнародного співробітництва. Після повномасштабного вторгнення така робота зосереджена на допомозі Європейського Союзу у збереженні стійкості вітчизняної енергосистеми, інтеграції з європейськими мережами та відбудові зруйнованих об'єктів критичної інфраструктури, зокрема й через фінансову підтримку, участь у європейських альянсах, координацію ядерної безпеки, а також співпрацю в рамках європейських ініціатив з газопостачання та відновлюваної енергетики.

Важливим аспектом у міжнародному співробітництві є запозичення кращого іноземного досвіду. Особливої уваги потребує понятійний апарат, коли партнери, що вирішують спільну проблему, володіли б однаковою термінологією. У результаті дослідження явища енергетичної безпеки держави видається можливим говорити про багатогранність сфер забезпечення її відповідного рівня захисту. Однією з таких галузей є кримінальне право, де законодавець шляхом закріплення складу кримінального правопорушення визначив точну модель протиправного діяння. Незважаючи на те, що Кримінальний кодекс (далі – КК) України не містить ані визначення енергетичної безпеки держави, ані окремої статті, яка передбачала б кримінальну відповідальність за суспільно небезпечне діяння в окресленій сфері, осягненням змісту й форми явища вдається також віднайти кримінально-правові засоби охорони енергетичної галузі на рівні національної безпеки. Окресленому завданню сприятиме дослідження іноземного досвіду, у частині спроби законодавця і представників наукового світу виокремити необхідні складники, що формують визначення поняття «енергетична безпека держави». За основу дослідження взято приписи законодавства Республіки Польща та наукові твердження польських учених.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблема енергетичної безпеки є категорією багатогранною, що потребує проведення комплексного дослідження з використанням широкого інструментарію різних галузей. Незважаючи на деякі спільні ознаки, явище енергетичної безпеки розглядається польськими вченими в різних контекстах, як-от: компонент зовнішньої, внутрішньої, наднаціональної (глобальної), національної (внутрішньої), регіональної, державної, економічної (особливо в контексті сировини) і екологічної безпеки (З. Лах, Р. Роса, М. Ліпінська-Жешутек, М. Кубяк); як елемент політики сталого розвитку (Й. Мачевські, О. Новачик); у політичній, правовій, соціологічній, психологічній, суб'єктивній і об'єктивній перспективах (К. Сохацка, Й. Браун); як стан або процес (В. Боярські); як цінність, суб'єктивний (залежний від індивідуального сприйняття) і об'єктивний (фактичний) вимір (В. Ліс); критерій оцінювання стану чи рівня (Й. Чежевські) тощо. Водночас, попри низку положень у працях зазначених учених і закріплених у нормах права приписів, залишаються не вирішеними або дискусійними окремі питання. Зокрема йдеться про встановлення вичерпного переліку ознак і єдиного поняття енергетичної безпеки держави в доктрині кримінального права. Чітке та повне зазначення дефініції (означення) явища сприяє розкриттю його сутності через найістотніші ознаки, що притаманні суто досліджуваній категорії. Це є необхідною умовою виокремлення групи кримінально-правових засобів, що здійснюють охорону суспільних відносин у сфері енергетичної безпеки держави.

Метою статті є виявлення та групування ознак, а також поняття енергетичної безпеки держави, що закріплені в нормах чинного законодавства Республіки Польща та наукових працях польських учених.

Виклад основного матеріалу. Загалом науковці, які досліджують явище безпеки, визначають цю категорію у трьох вимірах:

1. Загальному вимірі. Охоплює державу як предмет аналізу та здійснює пошук відповіді на питання, чи є держава, як суб'єкт міжнародних відносин, безпечною, якщо так, то на якому рівні.

2. Локальному вимірі. Стосується конкретної спільноти (хоча дослідження можна проводити й у більшій кількості груп, з метою розроблення більш загальних висновків). У такому разі визначення рівня безпеки окремої локальної групи також є важливим завданням аналізу загальної спільноти.

3. Індивідуальному вимірі. Фундаментальний елемент дотримання прав людини. У такому разі вона часто має суб'єктивний характер і підлягає оцінним судженням. Реалізується за допомогою широкого спектра інструментів здійснення соціальних досліджень (опитування, анкетування, інтерв'ю тощо) [3, с. 34].

Відповідно до мети дослідження варто сконцентрувати увагу саме на державному рівні, адже встановлення стану таких масштабів дає можливість стверджувати чи спростовувати надійність окремої держави як суб'єкта міжнародних відносин. Окрім того, формування уявлення безпеки на державному рівні вимагає проведення аналізу всіх сфер життєздатності країни на предмет виявлення ризиків, негативний вплив яких відчутний для всього суспільства. Ідеться про існування небезпечних факторів у таких галузях, як військова, енергетична, економічна, культурна, політична, соціальна тощо. У сучасних реаліях зазначені сфери часто переплітаються, що створює нові виклики для правостворювальних і правозастосовних органів.

Під час спроб формування змісту явища безпеки, розроблення понятійного апарату, ознак та її класифікації варто також звернутися до низки поглядів, які визначають безпеку та характеризують її сутність. Ідеться про такі підходи:

1. Формально-правовий – аналіз впливу правових норм на формування всіх різновидів безпеки.

2. Історико-правовий – дослідження історичних подій та їхнього впливу на сучасні події.

3. Поведінковий – близький до психології, зосереджений на суб'єктивному сприйнятті індивідом рівня безпеки.

4. Функціональний – зосереджений на аналізі здатності влади задовольняти потреби суспільства та на структурній функціональності влади.

5. Раціональний – визначається як мистецтво виживання, під час дослідження якого використовуються елементи природничих наук.

6. Соціально-системний – ґрунтується на фундаментальних цінностях, як-от сім'я, суспільство, мова, свідомість, ідентичність. Близький до соціологічних наук.

7. Постповедінковий – аналіз діяльності установ з погляду їхньої здатності забезпечувати належний рівень життя [4, с. 99].

Окреслене дослідження спрямоване на вирішення проблемних питань з використанням формально-правового та функціонального підходів, адже наявність викликів диктує вимогу вчасного реагування та належної протидії їхнім негативним наслідкам. Важливим залишається визначення кола тих інституцій, що відповідальні за формування умов існування стану безпеки. Гарантування належного рівня безпеки можливе шляхом упровадження норм, з одночасним контролем і наглядом за їх дотриманням, а також захистом суспільних відносин у разі порушень нормативно-правових приписів. Перше й друге досягається застосуванням кримінально-правових засобів охорони інтересів держави та суспільства.

Підсумовуючи аналіз явища безпеки, уважаємо доцільним надати уніфіковане визначення, яке об'єднувало би всі сфери життєздатності держави. Видається, найбільш вдало із цим завданням упорався Лешек Коженьовський, який охарактеризував безпеку як об'єктивний стан суб'єкта, що полягає у відсутності загрози та переживання можливості її настання [5, с. 76]. Це визначення набуває особливого значення, оскільки воно об'єднує два рівні відчуття особи. З одного боку, це вказує на фактичний стан справ, а з іншого – на суб'єктивні відчуття, які визначаються як загроза порушення такого стану наявних справ у майбутньому (його погіршення або тотального руйнування загалом).

Після визначення з понятійним апаратом явища «безпеки» та з урахуванням предмета дослідження вважаємо доцільним окреслити один із її складників, а саме «енергетичну безпеку». Одразу варто зазначити, що вона належить до категорії не індивідуальних, а суспільних благ. Останні визначаються як цінності, що приносять користь усьому суспільству та громадськості. Споживання цих благ має егалітарний характер (суспільство, в якому всі члени мають рівні права, доступ до ресурсів і можливостей). Тобто використання однією особою енергетичних благ не обмежує доступ до них для іншого охочого. Варто наголосити, що гарантування енергетичної безпеки, як частини національної безпеки загалом, є обов'язком органів державної влади, які для досягнення цієї мети уповноважені використовувати широкий арсенал методів і засобів. Вони також можуть делегувати деякі обов'язки приватному сектору, однак за умови, що

це не звільняє державу від відповідальності за належне функціонування енергетичного сектору [3, с. 24].

У дослідженні понятійного апарату будь-якого явища доцільно звернутися до законодавчих приписів, адже нормативне закріплення визначення передбачає його попередній аналіз і узгодження вживання термінів з іншими правовими категоріями. Закон Республіки Польща «Про енергетику» визначає енергетичну безпеку як стан економіки, який дозволяє задовольняти перспективний попит споживачів на паливо й енергію технічно й економічно обґрунтованим чином [6]. Одразу необхідно наголосити, що розмаїття поглядів і тверджень притаманно не лише науковій думці. Правовій системі також властиво надавати декілька визначень одному явищу, що надалі створює труднощі у виборі поняття, яке б найбільш повно відповідало потребам. Не є винятком і визначення категорії «енергетична безпека», адже в «Енергетичній стратегії Польщі до 2030 р.» також закріплено поняття досліджуваного явища, яке характеризується як стан економіки, який дозволяє задовольняти поточний і перспективний попит споживачів на паливо й енергію технічно й економічно обґрунтованим чином, з збереженням водночас дотримання вимоги охорони навколишнього середовища [7]. Тобто залишається невизначеним те, чи є ознака «зберігання дотримання вимог охорони навколишнього середовища» необхідною та обов'язковою для встановлення рівня енергетичної безпеки.

У відповіді на поставлене питання варто визначити, які ж загалом компоненти входять до складу енергетичної безпеки. В. Боярські виділив такі три моделі, як:

1. Енергетична безпека для клієнта – створення можливостей для окремого суб'єкта з урахуванням ціни, тривалості та необхідної кількості джерел енергії.

2. Енергетична безпека для виробничого споживача – здатність задовольняти попит на енергію для окремих виробничих споживачів з урахуванням витрат на закупівлю, які не можуть суттєво вплинути на вартість виробленої продукції.

3. Енергетична безпека держави та регіону – сукупність енергетичної безпеки всіх клієнтів споживання з урахуванням періоду тривалості використання [7, с. 54].

Спостерігається тенденція визначення компонентів енергетичної безпеки шляхом зазначення безпеки споживачів джерел енергії, від фізичної особи до держави загалом. Тобто йдеться про стан безпеки інтересів від окремого суб'єкта до загальнодержавного значення.

Після ознайомлення з ознаками й обсягом явища енергетичної безпеки, що визначені змістом правових приписів, видається доцільним зазначити також позиції науковців стосовно цього питання. Наприклад, Й. Браун визначає енергетичну безпеку як стан економіки, що дозволяє задовольняти поточний і майбутній попит споживачів на паливо й енергію технічно економічно обґрунтованим чином [9, с. 14]. К. Сохацка розуміє енергетичну безпеку як забезпечення стабільного постачання палива й енергії на рівні, що гарантує задоволення потреб вітчизняних енергетичних ресурсів, шляхом диверсифікації джерел і напрямків поставок сирової нафти, рідкого та газоподібного палива [10, с. 31]. Попри те, що друге визначення є більш розгорнутим, автор, деталізуючи ресурси, обмежився лише зазначенням сирової нафти та рідкого або газоподібного палива. Такий перелік видається неповним щодо джерел енергії та ще й позбавлений ознаки логічного ряду.

Інші автори наголошують, що у визначенні енергетичної безпеки необхідно звертати увагу не лише на диверсифікації джерел постачання енергоносіїв, але й на

гарантування безпеки їх постачання. Таке постачання має відбуватися за ціною, прийнятною для суспільства й економіки держави, з оптимальним використанням вітчизняних енергетичних ресурсів [4, с. 171].

У результаті проведеного аналізу вищенаведених визначень енергетичної безпеки варто наголосити, незважаючи на розвиток концепції енергетичної безпеки, окремі її елементи залишилися незмінними. Ідеться про такі категорії, як «стабільність економіки», «джерела енергії», «задоволення попиту споживачів», «надійність постачання енергоресурсів». Попри це, з технологічним розвитком і прогресом глобалізації значно розширився і обсяг забезпечення енергії з погляду як виду джерела, так і способу його доставки. Тому не дивує включення в сучасні визначення та моделі енергетичної безпеки як польськими, так і вітчизняними вченими нових додаткових ознак і елементів. Наприклад, питання захисту навколишнього середовища, на вирішення якого все прискіпливіше звертають увагу фахівці під час видобутку та транспортування ресурсів енергії. Незмінно важливим завданням залишається технологічний захист процесу поводження з енергією від небажаних екологічних загроз. Історичний досвід засвідчує нерозривність безпосереднього впливу рівня енергетичної безпеки на довкілля (наприклад, аварії на атомних електростанціях у Чорнобилі та Фукусімі).

Отже, енергетична безпека країни тісно пов'язана з її здатністю забезпечувати стабільні постачання енергетичних ресурсів, а також електроенергії та тепла, достатніх для обслуговування як індивідуальних (населення), так і інституційних (виробництво) споживачів. Енергетична безпека безпосередньо впливає не лише на екологічну безпеку, а й на військову/обороноздатну також. Такі міркування випливають із необхідності безперервної енергетичної підтримки виробництва озброєння та ведення бойових дій. Зрештою, енергетична безпека також є ключовим елементом економічної безпеки, оскільки без гарантії її стабільності та безперервності більшість сфер життєздатності держави зазнають негативних наслідків.

У результаті проведення аналізу позицій польських учених, а також законодавчо закріплених дефініцій енергетичної безпеки як окремої частини цілого, а саме національної безпеки, її ознак, видається можливим виділити декілька фундаментальних елементів, рівень забезпечення яких визначає стан енергетичної безпеки загалом. Тобто віднайти ті елементи, наявність яких формує стан енергетичної безпеки, отже, які в науці кримінального права можуть сприйматися як об'єкти конкретного кримінального правопорушення. Для цього варто скористатися дослідженням В. Ліса, який згрупував усі можливі форми загроз в енергетичній сфері та виділив такі складники:

1. Обсяг енергетичних ресурсів, що винятково перебувають у розпорядженні держави.
2. Диверсифікація напрямків постачання.
3. Місткість паливних сховищ.
4. Функціональність наявної інфраструктури постачання.
5. Відповідність екологічним стандартам.
6. Розвиток відновлюваних джерел енергії.
7. Стабільність економічної системи країни.
8. Стабільність зовнішніх постачальників [11, с. 15].

З огляду на зазначене цікавим видається факт, що під час визначення елементів енергетичної безпеки автор здійснював дослідження щодо енергетичного шантажу як засобу формування закордонної політики Росії, її вплив на енергетичну безпеку колишніх держав Радянського Союзу. Хоча аналіз проведено ще на початку

XXI ст., однак правдивість його результатів підтверджуються умовами сьогодення. Яскравим прикладом є збройна агресія окупанта проти України, коли ціллю ворога визначено не лише стратегічні воєнні об'єкти, а й критичну інфраструктуру. Енергетичний сектор у руйнівних намірах ворога має ключове значення.

Із зазначених автором складників енергетичної безпеки держави РФ не залишила жодного поза своїм злочинним інтересом. Серед найбільш масових за масштабами руйнувань варто вказати:

1. *Відповідність екологічним стандартам* – знищення греблі Каховської гідроелектростанції (Каховська катастрофа) – воєнний злочин і потенційно акт екоциду. Окупація Чорнобильської АЕС, що підвищило ризик радіоактивного забруднення через переміщення ґрунту, а також потенційні пошкодження укриттів і сховищ.

2. *Обсяг енергетичних ресурсів, що перебувають суто в розпорядженні держави* – російські окупанти публічно визначили занепад галузі вугільної промисловості регіону Донбасу. Окрім того, цілеспрямовані атаки ворога знищили приблизно 60% українських газовидобувних потужностей, що призвело до критичних пошкоджень свердловин, компресорних станцій та переробних систем.

3. *Місткість паливних сховищ* – постійні атаки на інфраструктуру підземних нафтогазових сховищ.

4. *Розвиток відновлюваних джерел енергії* – унаслідок атак на об'єкти енергетики Україна втратила приблизно 9 гігаватів генеруючих потужностей, що призводить до масових відключень та виведення з експлуатації сонячних і вітрових станцій.

5. *Стабільність економічної системи країни* – втрати української економіки внаслідок війни є колосальними, сягають понад 60 млрд американських доларів прямих і непрямих збитків енергетичного сектору.

Висновки. Енергетична безпека країни не лише визначає якість життя її громадян, але й відображає її спроможність до відстоювання власної незалежності на міжнародній арені. У XXI ст. боротьба України за власний суверенітет і територіальну цілісність є тому наглядним підтвердженням. Як засвідчують реалії сьогодення, енергетична безпека стосується кожної сфери національної безпеки (оборонної, політичної, екологічної, соціальної, економічної тощо), сприяє забезпеченню їх безперебійної роботи. Загрози енергетичній безпеці негативно не лише впливають на її розвиток, а порушують нормальне функціонування кожного без винятку сектору життєздатності суспільства. Держава використовує широкий спектр засобів щодо захисту й утримання належного рівня енергетичної безпеки як одного зі складників національної. Серед таких засобів визначальну роль відіграють кримінально-правові норми, які закріплюють склад кримінального правопорушення та надають можливість застосувати до винної особи найсуворіший вид державного примусу – покарання.

Проведене дослідження, шляхом аналізу досвіду Республіки Польща, надало можливість не лише досягнути суть явища енергетичної безпеки, а й виявити способи закріплення його змісту (поняття) як у правовій системі, так і у правничій літературі. Встановлені ознаки енергетичної безпеки й елементи її забезпечення мають свій відповідник як об'єкти посягання в окремих складах кримінальних правопорушень, закріплених у КК України. Це сприятиме під час здійснення наступних досліджень виявленню та групуванню саме тих кримінально-правових приписів, що передбачають відповідальність за суспільно небезпечне діяння у сфері енергетичної безпеки.

Список використаних джерел

1. Rosa R., Lipińska-Rzeszutek M., Kubiak M. *Filozofia bezpieczeństwa personalnego i strukturalnego*. Siedlce, 2008. 370 p.
2. Kashyryn Y., Narloch P., Skrzyński T. *Bezpieczeństwo energetyczne UE i Ukrainy w obliczu agresji ze strony Rosji*. *Studia de Securitate*. 2023. Vol. 13. P. 77–94. DOI: 10.24917/26578549.13.1.4
3. Gierszewski J. *Wokół nauk o bezpieczeństwie*. Warszawa, 2022. 240 p.
4. Maciejewski J., Nowaczyk O. *Bezpieczeństwo narodowe a grupy dyspozycyjne*. Wrocław, 2005. 379 p.
5. Korzeniowski L. *Podstawy nauk o bezpieczeństwie*. Warszawa, 2017. 332 p.
6. *Prawo energetyczne : Ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r.* URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=wdu19970540348> (дата звернення: 26.11.2025).
7. *Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej* (Ministerstwo Gospodarki). URL: <https://www.gov.pl/web/premier/strategia-bezpieczenstwa-narodowego-rzeczypospolitej-polskiej> (дата звернення: 27.11.2025).
8. Bojarski W. *Bezpieczeństwo energetyczne*. *Wokół Energetyki*. 2004. P. 24–31.
9. Braun J. *Bezpieczeństwo energetyczne jako dobro publiczne. Miary i czynniki wpływające na jego poziom*. *Zeszyty Naukowe Studia Ekonomiczne*. 2018. № 358. P. 23–32.
10. Kochacka S. *Co to jest bezpieczeństwo energetyczne państwa*. *Sprawy Międzynarodowe*. 2005. № 3. P. 24–36.
11. Lis W. *Szantaż energetyczny jako środek kształtowania polityki zagranicznej Rosji a bezpieczeństwo energetyczne krajów byłego ZSRR*. Warszawa, 2004. 127 p.

References

1. Rosa, R., Lipińska-Rzeszutek, M., & Kubiak, M. (2008). *Filozofia bezpieczeństwa personalnego i strukturalnego* [Philosophy of personnel and structural security]. Siedlce [in Polish].
2. Kashyryn, Y., Narloch, P., & Skrzyński, T. (2023). *Bezpieczeństwo energetyczne UE i Ukrainy w obliczu agresji ze strony Rosji* [Energy security of the Ukraine and EU in the face of the Russian aggression]. *Studia de Securitate – Studia de Securitate*, 13 (1), 77–94. <https://doi.org/10.24917/26578549.13.1.4> [in English].
3. Gierszewski, J. (2022). *Wokół Uniwersum nauk o bezpieczeństwie* [The universe of security sciences]. Warszawa [in Polish].
4. Maciejewski, J., & Nowaczyk, O. (2005). *Bezpieczeństwo narodowe a grupy dyspozycyjne* [National security and command groups]. Wrocław [in Polish].
5. Korzeniowski, L. (2017). *Podstawy nauk o bezpieczeństwie*, [National security and command groups]. Warszawa [in Polish].
6. *Ustawa Prawo energetyczne: z dnia 10 kwietnia 1997 r.* [Act Energy Law from April 10 1997]. (n.d.). *sejm.gov.pl*. Retrieved from <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=wdu19970540348> [in Polish].
7. *Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej* (Ministerstwo Gospodarki) [National Security Strategy of the Republic of Poland (Ministry of Economy)]. (n.d.). *sejm.gov.pl*. Retrieved from <https://www.gov.pl/web/premier/strategia-bezpieczenstwa-narodowego-rzeczypospolitej-polskiej> [in Polish].
8. Bojarski, W. (2004). *Bezpieczeństwo energetyczne “Wokół Energetyki”* [“Energy security Around Energy”]. Warszawa [in Polish].
9. Braun, J. (2018). *Bezpieczeństwo energetyczne jako dobro publiczne. Miary i czynniki wpływające na jego poziom* [Energy security as a public good. Measures and factors influencing its level]. *Zeszyty Naukowe Studia Ekonomiczne – Scientific Papers of Economic Studies*, 358, 23–32 [in Polish].
10. Sochacka, K. (2005). *Co to jest bezpieczeństwo energetyczne państwa* [What is a country’s energy security]. *Sprawy Międzynarodowe – International Affairs*, 3, 24–36 [in Polish].
11. Lis, W. (2004). *Szantaż energetyczny jako środek kształtowania polityki zagranicznej Rosji a bezpieczeństwo energetyczne krajów byłego ZSRR* [Energy blackmail as a means of shaping Russia’s foreign policy and the energy security of the former USSR countries]. Warszawa [in Polish].

Avramenko Oleksiy,

Candidate of Law, Professor,

Professor at the Department of Criminal Law and Criminology

(Lviv State University of Internal Affairs, Lviv)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6572-3627>

Hrych Oleksandr,

Postgraduate Student at the Department of Criminal Law and Criminology,

Faculty No. 1

(Lviv State University of Internal Affairs, Lviv)

ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-9032-6057>

**THE CONCEPT OF ENERGY SECURITY OF THE STATE
(EXPERIENCE OF THE REPUBLIC OF POLAND)**

A country’s energy security is one of the most important aspects of the economy and is closely linked to its functioning, largely depending on the stable supply of energy resources. Today, ensuring energy security has become one of the key challenges facing both Ukraine and other states. The armed aggression of the Russian Federation has triggered a crisis not only in the global energy market but also in national economic systems as a whole. This challenge is further complicated

by the fact that the current state of affairs arose as a result of the criminal activities of the occupying power, the consequences of which have effectively divided the international community into two camps. Russia's aggression has undeniably confirmed the importance of the energy sector and related industries for the economic independence not only of Ukraine, but of Europe as a whole. Hostilities that have been ongoing for the fourth consecutive year have forced public authorities to revise the energy strategy, placing emphasis on the security component and on adapting countermeasures to present-day conditions. Such changes have occurred not only in Ukraine but also in other states, where new challenges and risks have required timely responses.

In view of the above, it appears appropriate to analyze the conceptual framework of the phenomenon of energy security. These considerations arise from the emergence of new threats in the field under study and, consequently, from the expansion of this category through the inclusion of additional characteristics in its content. Establishing a clear and comprehensive set of elements that form the concept of "energy security" will contribute to improving the provisions of state strategy aimed at ensuring an appropriate level of national security.

This is of particular importance with regard to the application of criminal-law protection mechanisms that provide for criminal liability for committing socially dangerous acts in the field under consideration. Each identified element or characteristic that forms the structure of energy security will be regarded as a separate object of criminal encroachment included in the elements of a specific criminal offense. In this way, it becomes possible not only to identify and systematize criminal-law provisions that ensure protection in the sphere of energy security, but also to improve them or even to propose the adoption of new protective instruments.

Key words: *energy security, foreign experience, criminal offense, characteristic, concept.*

Надіслано до редколегії 28.11.2025
Рекомендовано до публікації 23.12.2025
Опубліковано 29.12.2025